

Tentoonstelling in TU belicht hedendaagse Afrikaanse kunst

„Politiek Kenia belemmert kunstenaars in hun werk”

(Van onze kunstredactie)

Tot 16 februari is in het hoofdgebouw van de Technische Universiteit in Eindhoven de tentoonstelling 'Kunst uit Kenia' te zien. De tentoonstelling is onderdeel van het festival 'Afrika Springlevend' dat deze en volgende maand op de TU wordt gehouden.

Het gaat vooral om hedendaagse Keniaanse kunst. In het hoofdgebouw worden schildertijzen tekeningen en batik-doeken getoond. Daarnaast staan verschillende voorstaande Keniaanse kunstenaars. De meeste werken, die afkomstig zijn uit 'de Keniaanse hoofdstad Nairobi, zijn voor het eerst in Europa te zien. Verder zijn sommige kunstwerken afkomstig uit het Museum für Völkerkunde in Frankfurt.

De tentoonstelling is een initiatief van het bureau Studium Generale op de TU, maar is mede-samengesteld door de cultureel antropologe Mar Oomen. Zij is afgestuurd op het onderwerp Keniaanse kunst en verbleef daarvoor een half jaar in Kenia. Mar Oomen was er al snel achter gekomen dat men in het westen vergat ook andere culturen te betrekken in het eigen cultuurbesef.

„De Afrikaanse cultuur is hier betrekkelijk onbekend”, zegt ze. „Het meeste kennen we van West-Afrika, van landen als Nigeria. Die hebben de oudste relatie met het westen op de gebied van de kunst. Maar van Oost-Afrikaanse landen als Kenia weten we niets. Terwijl ook in die landen talloze interessante ontwikkelingen spelen.”

Het gaat op deze tentoonstelling niet om de gelijke dodenmaskert, houten beelden of andere kunstvoorwerpen die vaak omwille van de toeristenindustrie worden vervaardigd. De kunstenaars wier werk in Eindhoven wordt getoond, maken deel uit van een groep hedendaagse kunstenaars die vooral bezig zijn hun eigen gedachten en gevoelens te concretiseren. Daarbij speelt de Keniaanse geschiedenis (van onderdrukking

• Eric Ndlovu en Mar Oomen bekijken kunstwerken uit Kenia. Foto Ruben Schipow

via een onafhankelijkheidsstrijd naar een nieuwe onderdrukking)

een grote rol. De Keniaanse hedendaagse kunst is echter niet een louter politieke. Ook de persoonlijke expressie staat vaak voorop.

Een van de hedendaagse kunstenaars in Kenia is Eric Ndlovu en hij is tevens een van de deelnemers aan de tentoonstelling. Hij gelooft dat de achterstand die kunst in Kenia heeft opgelopen te maken heeft met het feit dat West-Afrikaanse kunst zich meer ontwikkelde. De schilder- en beeldhouwkunst daar kan teruggrippen op een eeuwenoude traditie. In Kenia leefden vooral veel nomadenstammen, die alleen draagbare kunst maakten, zoals sierraden en dergelijke. Daarnaast speelt nog een grote rol dat een land als Kenia geruime tijd te lijden had onder het kolonialisme, dat kunst net als religie onder de duim probeerde te houden. En de kunst die boven kwam drijven, meegenomen, back home. Dat kolonialisme is inmiddels vervangen door het neo-kolonialisme, maar kunstelingen worden nog steeds onderdrukt. Dat heeft veel te maken met het bewind van Kenia's president Danieli Arap Moi, die door nogal wat hedendaagse kun-

stenaars gezien wordt als marionet van het westen. Volgens Ndlovu proberen Keniaanse kunstenaars dat isolement van doorbreken door het werk van andere, niet-Keniaanse kunstenaars te bestuderen. Maar van kopiëren van elkaars werk is geen sprake. „Keniaanse kunst is puur individueel. Bovendien willen we niet dat wat we maken, wordt overgenomen door commerciële 'toeristen-kunstenaars'. Ook West-Europese kunst is voor ons een inspiratiebron. Maar we blijven zoeken naar onze eigen cultuur. In Kenia horen ze dat trouwens ook niet graag, dat we ook naar Europese kunst kijken. De kunst in mijn land verkeert nog in een ontwikkelingsstadium. Dat heeft ook te maken met het politieke systeem dat niet is wat het moet zijn. Dat belemmert veel kunstenaars in hun werk.”

Kenia werd in 1963 onafhankelijk, maar volgens velen is dat van de Britten heeft plaats gemaakt voor het subtielere neo-kolonialisme, maar voor talloze Kenianen is dat verschil slechts formeel. Groot-Brittannië heeft bovendien nog de nodige invloed in het land, omdat Kenia lid is van het Gemeenebest.

Ndlovu: „Kijk, Kenia wil poli-

stiek gesproken het meest stabiele land van Afrika zijn omdat het hoopt daardoor meer hulp van Europa te krijgen, en vooral van Engeland. En omdat het stabiel wil zijn, betekent dat dat men geen oppositie kan toestaan. Ook via de kunst. Kunstenaars zoeken naar een identiteit. Veel schilderen gaan over Kenia, het dagelijkse leven, maar ook over Kenia tijdens de Britse overheersing. Maar de meeste kunstenaars moeten hun angst nog overwinnen om dit soort kunst te maken. Om mensen bewust te maken van hun verleden en heden. Kunstenaars krijgen wel een kans, maar ze worden ook misbruikt en bedonderd. Gelukkig komen er in Nairobi, de hoofdstad, steeds meer galeries bij. Alleen weten nogal wat kunstenaars niet hoe ze met galeries om moeten gaan, wat hun rechten zijn als ze er exposeren. Buitenlanders die in Kenia kunst kopen, doen dat bij officiële galeries. Die brengen geen oppositie tot kunst, kritische kunstenaars krijgen geen kans. Die willen trouwens ook niet voor die galeries werken. Ze willen werken voor hun landgenoten, de Kenianen. Maar die hebben op enkele uitzonderingen na geen geld om zelf die kunst te kopen.”

Mar Oomen: „Deze tentoonstelling probeert duidelijk te maken dat Keniaanse kunst is en wat gaat hier niet alleen om de kunst zelf, maar ook om de situatie in Kenia. Kunst heeft te maken met het politieke systeem waarbinnen kunstenaars moeten werken. Dat moet getoond worden en worden begrepen. Bovendien kan deze tentoonstelling verruimen. Want als totaal-begrip vormt. Want kunst uit Kenia zie je hier niet al te vaak.”

Eric Ndlovu neemt nog een slok-je van zijn yoghurt. Dan zegt hij: „Iemand die deze kunst wil zien, moet zich kunnen inleven in wat hij ziet, je moet daar manieren voor zien te vinden. Als dat lukt, zal men er iets van leren. Ongetwijfeld.”